

Är fria val möjliga i Östtyskland?

Då orden "fria val" används i öst och väst är det i motsatta betydelser. Ryssarna förklarar sina val fria och Västerms val ofria; från vår synpunkt är de ryska valen ett systematiskt skoj på grund av förtrycket, även då — såsom i östzonen — möjlighet funnits att välja på andra än de officiella kandidaterna. Men låt oss utgå från att ryssarna i detta fall går med på Västerms terminologi, att de diskuterade valen i Östtyskland blir fria. Vad skulle det rimligen kunna innebära?

Den argentinska diktaturen skryter över att den till skillnad från tidigare regimer genomfört fria val. I viss mening är skrytet med all sannolikhet berättigat: valfusk existerar inte, i vallokalerna förekommer inte hotelser och påtryckningar, man får rösta som man vill, rösterna räknas korrekt. En sådan ordning skulle kanske under kontroll av en interallierad kommission kunna åvägbringas i Östtyskland; vi kan åtminstone förutsätta det. Men med fria val i demokratisk mening avses något annat och mera. Partier skall bildas fritt och fritt få verka för sina åsikter, myndigheterna skall inte gynna någon politisk riktning, alla propagandamedel skall stå till de stridandes förfogande. Hur kan fria val i den meningen bli möjliga i ett land som sedan en följd av år styres efter diktaturens principer? För att nå sådana fria val — och därmed ett uttryck för folkopinionen av samma art som i demokratierna — skulle i själva verket krävas att diktaturen upphävdes, att den redan färdiga polisstaten likviderades, att under en period av åtminstone ett år eller ett halvår fri debatt, fri partibildning och garantier för skilda medborgerliga rättigheter infördes. Men detta skulle innebära att Ryssland redan före valen släppte sitt grepp om östzonen eller åtminstone i högsta grad försvagade detta grepp. Det är nog att klargöra detta för att inse att fria val i denna me-

ning — den enda rimliga meningen — är uteslutna.

Men, kan det sägas, det är inte behövt att sträcka friheten så långt för att nå uppslysande och väsentliga resultat. Redan valfrihet av den först berörda arten är tillräcklig för att valen skall klargöra att majoriteten inom östzonen är mot den kommunistiska diktaturen — och detta är i detta speciella fall det riktiga. Denna invändning är emellertid inte stark. Det kan befaras att diktaturens existens trots formell valfrihet framkallar en så utbredd fruktan att en majoritet röstar för den härskande regimen; i varje fall kan man vara säker på att valresultatet genom denna diktatur i hög grad snedvrider. Och därmed är själva syftet med valen — från Västerms synpunkt — förfelat.

Härtill kommer ett annat, lika viktigt övervägande. Hur skall folk kunna rösta fritt om de ej vet eller tror att deras röstning medför ett allmänt önskat regimskifte? Hur skall den formella valfriheten kunna verka om de flesta tror eller misstänker att diktaturen kommer att upprätthållas under alla förhållanden och att möjligen de som röstat mot den, eller i varje fall de som agiterat mot den, i framtiden blir bestraffade? Det var denna variant av ofrihet som spelade så stor roll vid folkomröstningen rörande Saarområdets anslutning till Hitler-Tyskland år 1935; formell valfrihet rädde utan tvivel, i stort sett också reell valfrihet i form av rätt till agitation, men alla var övertygade om att resultatet skulle bli anslutning till Tyskland, och de som ej önskade detta var rädda för den nya regimens efterräkningar. I östzonen är det fråga om en redan etablerad diktatur, inte som i Saar om en hotande diktatur, och det gör inte saken bättre.

En minimifordran inför valen vore därför ett löfte om att ett nederlag för kommunisterna skulle leda till omedelbar regimförändring. Men den tanken illustrerar lika väl som allt annat hur hopplöst det är att vinna ett positivt resultat. Skulle ryssarna efter valen dra tillbaka sina 22 divisioner från östzonen, skulle de 100.000-tals tyska poliser som i första hand stöder quislingregimen lägga ned sina vapen, skulle förärdarna, som behärskar förvaltningen, ge upp utan motstånd? Det är nog att ställa frågan, onödigt att formulera något svar.

Från varje synvinkel ter sig alltså, tyvärr, utsikterna för

fria val i östzonen och en återförening av de båda zonerna så små att man snarast vill kalla dem obefintliga. Den socialdemokratiska politiken i Tyskland är en illusionspolitik, och de röster som stöder den i andra länder för opinionen vilse.